

Jaarverslag van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde (KNVWS) over het jaar 2021

1. Inleiding

De KNVWS werd in 1901 opgericht met het idee dat wetenschap voor iedereen toegankelijk moet zijn. Bij onze landelijke organisatie zijn tientallen verenigingen en sterrenwachten aangesloten, waardoor we duizenden mensen in ons land verbinden en jaarlijks vele tienduizenden bezoekers verwelkomen.

De KNVWS verenigde in 2021 totaal 58 lidorganisaties. De Werkgroepen Kleine Planeten en Sterbedekkingen fuseerden tot de nieuwe vereniging 'Sterbedekkingen en kleine planeten'

Ereleden en lidorganisaties per 31 december 2021

8 Ereleden: J.A. de Boer, A.H. van der Brugge (tevens erebestuurslid), G. Comello, M. Drummen, N.J.J. de Kort, P. Louwman, J. Meeus, H. Olthof.

26 Regionale organisaties: Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn-Deventer-Zutphen (Triangulum), Arnhem, Astro Friesland, Breda, Delft, Den Bosch, Den Helder, Eemmond, Eindhoven (EWSK), Friesland, Gelderse Vallei, Groningen, Leiden, Nijmegen, Noord-Drenthe, Rotterdam, Tilburg, Utrecht, Venlo, Zaanstreek, Zuid-Drenthe, Zuid-Holland-Zuid, Zuid-Limburg, Zwolle

23 Publiekssterrenwachten: Amersfoort, Bussloo, Coenraad ter Kuile (Enschede), Copernicus (Overveen), Cosmos Sterrenwacht, Halley (Heesch), Hellendoorn (Nijverdal), De Jager (Texel), Limburg (Heerlen), Observeum (Burgum), Phoenix (Lochem), Rijswijk, Saturnus (Heerhugowaard), Sonnenborgh (Utrecht), Tivoli (Oudenbosch), Sterrenwacht Gooi en Vechtstreek ('s Graveland), Philips Sterrenwacht (Eindhoven), Volkssterrenwacht Orion (Bovenkarsel), Tweelingen (Spijkenisse), Werkgroep Leidse Sterrewacht, CAMRAS (Radiotelescoop Dwingeloo), Philippus Lansbergen (Middelburg), Corona Borealis (Zevenaar).

9 Thematische verenigingen (werkgroepen): Astrofotografie, Kometen, Maan en Planeten, Meteoren, Sterbedekkingen en kleine planeten, Veranderlijke Sterren, Weerkunde VWK, Zon en de Jongerenwerkgroep (JWG).

Bestuur

De samenstelling van het bestuur was in 2021: dr. S.J. de Vet (voorzitter), M. van de Weijgaert (secretaris), dr. M.J.N. Jacobs (penningmeester), J. Kuiper, H.G.J. Rutten, C. Chatziantoniou.

Algemene ledenvergadering

De 11^e Algemene Ledenvergadering werd op 4 september 2021 als een online editie georganiseerd als gevolg van de aanhoudende coronapandemie (zie hieronder). Door de speciale spoedwet was het mogelijk om deze bijeenkomst in digitale vorm te houden en waren de uitgebrachte digitale stemmen rechtsgeldig. De vergadering verliep buitengewoon goed en kende net als in 2020 een hoge opkomst.

Coronapandemie

In 2021 bleef de wereldwijde pandemie van het SARS-CoV-2 virus, ook bekend als corona of het

coronavirus, zich voortzetten. Hoewel er op bepaalde momenten weer fysieke activiteiten mogelijk waren, werden op andere momenten weer beperkende maatregelen afgekondigd. Ook in deze periode zijn verschillende lidorganisaties via livestreams en met online activiteiten actief gebleven met het uitdragen van hun kennis en de passie voor de weer- en sterrenkunde.

Overlijden Prof. dr. Kees de Jager

Prof. dr. Kees de Jager, erelid van de KNVWS, overleed op 27 mei 2021 op honderdjarige leeftijd in zijn geboorteplaats Den Burg. Als pionier van het Nederlandse ruimteonderzoek richtte hij de voorloper van SRON op en als vooraanstaand astronoom leidde hij lange tijd sterrenwacht Sonnenborgh. Tot vlak voor zijn dood is De Jager door blijven gaan met publiceren en het populariseren van wetenschap. Als gedreven popularisator van wetenschap raakte hij bekend en geliefd om zijn grote betrokkenheid en inspanningen voor de amateursterrenkunde. Het leverde hem als waardering verschillende onderscheidingen en erelidmaatschappen op bij de KNVWS en andere verenigingen in Nederland. Hij gaf tijdens zijn leven ontelbare publiekslezingen tot op zeer hoge leeftijd. Als schrijver publiceerde hij tientallen boeken en honderden (populairwetenschappelijke) artikelen, waaronder zijn memoires in Terugblik 1 en 2. Als aimabel mens en leermeester was en blijft hij een grote bron van inspiratie voor generaties (amateur-) sterrenkundigen. Op de website verscheen een in memoriam.

2. Onderscheidingen

Van der Biltprijs en Van Woerdenprijs 2021

In 2021 werd de Dr. J. van der Biltprijs toegekend aan Edy Bevk. Hij krijgt de prijs voor zijn voortdurende inspanningen om de sterrenkundige ontwikkelingen bij te houden en het resultaat daarvan met anderen te delen. De Hugo van Woerdenprijs viel te beurt aan Marien Buitenwerf. Marien krijgt de prijs voor het voortdurend populariseren van sterrenkunde met foto- en videotechneken op sociale media. Beide onderscheidingen zouden op de Astrodag op 13 november 2021 worden uitgereikt. Vanwege de verslechterde coronasituatie moest de Astrodag worden afgelast, maar de uitreiking wordt voorzien in 2022. Meer details over het werk van deze laureaten (en die van 2020) wordt bekend gemaakt tijdens de uitreiking.

3. Evenementen

Landelijke Sterrenkijkdagen

Op vrijdag 19 maart, zaterdag 20 maart en zondag 21 maart vonden de 45ste Landelijke Sterrenkijkdagen plaats. Vanwege de beperkende maatregelen was het fysiek sterrenkijken niet mogelijk. Daarom werd er een virtueel programma opgezet waarbij via livestreams vanaf verschillende plekken in Nederland bezoekers virtueel konden sterrenkijken. Het aanbod beperkte zich ten opzichte van normale jaren tot actuele informatie op websites, kijktips en actuele informatie over de sterrenhemel en het volgen van livestreams. De waarneemomstandigheden waren wisselend, en locaties met livestreams hadden zowel heldere hemels als (sluier)bewolking. Tot en met zondagavond werden in totaal ruim 6000 virtuele bezoekers geteld. Omdat livestreams daarna ook nog te bekijken waren, was het bereik mogelijk veel groter.

Gedeeltelijk zonsverduistering

De gedeeltelijke zonsverduistering, die op 10 juni 2021 plaats vond, mocht zich verheugen in een grote belangstelling van het publiek. Op de KNVWS website werd een speciale webpagina ingericht met locaties en informatie. De activiteit viel in een periode dat volledige opening van de sterrenwachten nog niet mogelijk was vanwege de coronabeperkingen. Toch, en misschien juist daarom, was er een gevarieerd programma verspreid over Nederland waaraan velen genoeg konden beleven. Hieronder een bloemlezing van de ervaringen die door kijklocaties met de KNVWS werden gedeeld.

Landelijke Zonnekijkdag

De landelijke zonnekijkdag viel nog in de coronaperiode, maar op 8 locaties waren toch mogelijkheden gevonden op beperkte schaal activiteiten te laten doorgaan. Bezoek was beperkt mogelijk en

bezoekers dienden zich vooraf aan te melden. De zon kon vaak in wit licht en met een H-alfa telescoop bekeken worden. Vanuit Bussloo was er een livestream over de zon, onze eigen ster. Op Sonnenborgh was er een kleine tentoonstelling gewijd aan Kees de Jager.

Nacht van de Nacht

De Nacht van de Nacht werd voor de 17e keer georganiseerd op zaterdag 30 oktober 2021. Net als voorgaande jaren zette de KNVWS alle sterrenkundige evenementen op één plek bij elkaar, zodat bezoekers eenvoudig konden zien waar je op deze nacht de mooiste sterrenhemels of sterrenkijactiviteiten kon beleven.

Sterrenavond Omniversum

Op vrijdagavond 1 oktober 2021 organiseren Omniversum, de Nederlandse Onderzoekschool voor Astronomie (NOVA) en de KNVWS een sterrenavond in en rond Omniversum in Den Haag. Deze 'star party' werd georganiseerd in het kader van het wereldwijde evenement '100 uur Sterrenkunde' en het Weekend van de Wetenschap dat dit jaar in Nederland op 2 en 3 oktober werd gehouden. Amateurs droegen bij aan het sterrenkijken op locatie, maar de weersomstandigheden verhinderde deze randprogrammering.

4. Subsidies aan projecten

In 2020 werd een aanvraag ten laste van het Van Leeuwen Boomkamp Fonds gehonoreerd, een fonds dat door de KNVWS wordt beheerd, voor de realisatie van een standbeeld van Hans Lipperhey, de uitvinder van de telescoop. Gezien het belang van deze Nederlandse uitvinding voor de sterrenkunde en de zichtbaarheid daarvan, heeft het bestuur tevens besloten om vanuit de KNVWS het project extra te steunen om dit tot een succes te helpen brengen. De bijdrage was een belangrijk steun in de rug voor de realisatie, en de onthulling vond plaats op 29 juli door astronoom prof. dr. Heino Falcke. Het beeld en de onthulling kwamen ook aan bod in de aflevering over Hans Lipperhey in het TV-programma 'Jekels Jacht', dat in 2022 werd uitgezonden.

5. Sterrengids

Aan de Sterrengids werkten als auteur of anderszins mee: Felix Bettonvil, Reinder Bouma, Andreas Dill, Bram Dorreman, Mat Drummen, Eddy Echternach, Rob van Gent, Adri Gerritsen, Guus Gilein, Edwin Goffin, Martin van Ingen, Bob Hogeveen, Roy Keeris, Edwin Mathlener, Jan Meeus, Anton Peters, Ans de Rooij, Harry Rutten, Ton Schoenmaker, Vincent van de Vrede, Wil Tirion, Gert Wilkens.

6. Zenit

Verenigingsnieuws verscheen in de 48^e jaargang 2021, met daarin de aankondigingen van de programma's van de KNVWS lidorganisaties. Vanwege beperkte activiteiten en onzekerheden over het exacte verloop vanwege de coronasituatie, verschenen er geen berichten over de evenementen in Zenit. Ter gelegenheid van het 120-jarig bestaan werd een 'decenniumreeks' door Jacob Kuiper geschreven die vanaf 1 september 2021 eerst maandelijks op de website van de KNVWS verscheen en later werden gepubliceerd in Zenit.

7. Communicatie: sociale media en website

Na de lancering in 2020 is het gebruik van de nieuwe website in 2021 diverser geworden en vervult het een centrale rol als veelzijdig communicatiekanaal voor de KNVWS. Via de website werden ook inhoudelijke artikelen gepubliceerd over verschillende nieuwswaardige ontwikkelingen en andere achtergronden uit de community. Experimenten met weeroverzichten en maandkalenders waren iets minder succesvol. Via de inlogomgeving 'Mijn Vereniging' werden ook nieuwe zaken aangeboden, zoals een volledige update van de sprekerslijst, en de Jongerenwerkgroep Sterrenkunde (JWG)

ontwikkelde een cursuspakket voor beginnerscursussen jongeren voor andere KNVWS leden die nu via de inlogomgeving is te downloaden. Er was enige stilstand met het actueel houden van agenda's van verenigingen en het bestuur verwacht dat verenigingen weer actief gebruik maken van de mogelijkheden als de coronabeperkingen weer meer qua activiteiten mogelijk maken. Met de gezamenlijke inspanning van alle lidorganisaties kunnen we op deze manier **knvws.nl** dé portal voor de amateur weer- en sterrenkunde van Nederland maken, en onze leden het beste ondersteunen.

Geagendeerd op de ALV op 14 mei 2022.

Het dagelijks bestuur van de KNVWS,

Sebastiaan de Vet (voorzitter)
Martien Jacobs (penningmeester)
Marlies van de Weijgaert (secretaris)